

Důvěra ústavním institucím v dubnu 2016

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v16-04</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>4. - 11. 4. 2016</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1063</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>249</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PI. 1, PS. 1</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>25. dubna 2016</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

V reprezentativním šetření CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., byla v dubnu 2016 vybraným občanům položena otázka, zda důvěřují základním ústavním institucím.¹ Sledování důvěry ústavním institucím je pravidelnou součástí našich šetření, což nám umožňuje mapovat vývoj názorů veřejnosti v dlouhodobém časovém horizontu.

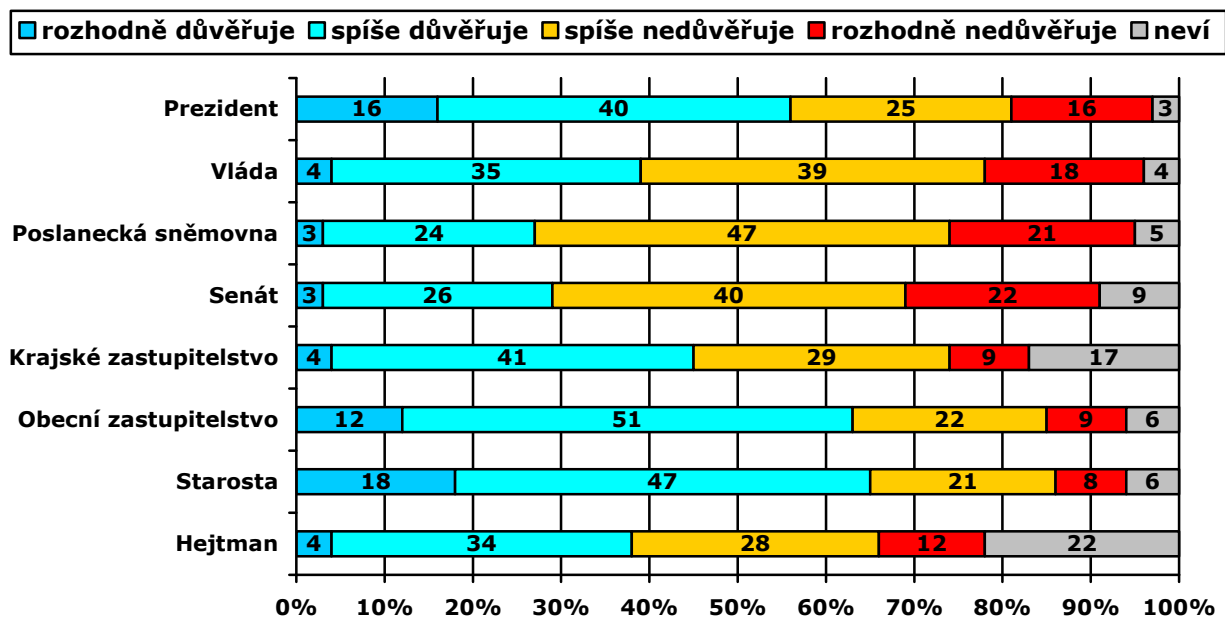
Jak ukazují výsledky v grafu 1, v dubnu 2016 prezidentovi republiky důvěru vyjadřovalo 56 % občanů, v tom 16 % prezidentovi důvěřovalo „rozhodně“ a 40 % „spíše“. Nedůvěru prezidentovi republiky vyjádřilo 41 % respondentů, v tom 25 % „spíše“ a 16 % „rozhodně“. 3 % oslovených se nedokázala rozhodnout a zvolila odpověď „nevím“.

Vládě v porovnání s prezidentem republiky důvěřuje pouze menšina veřejnosti ve výši necelých dvou pětin (39 %), když 4 % dotázaných vládě „rozhodně důvěřují“ a 35 % jí „spíše důvěřuje“. Výrazně nadpoloviční většina (57 %) občanů vládě nedůvěřuje, v tom 18 % jí „rozhodně nedůvěřuje“ a 39 % „spíše nedůvěřuje“. Zbývající 4 % se nedokázala vyjádřit.

Poslanecká sněmovna má důvěru 27 % občanů, více než dvě třetiny (68 %) jí nedůvěřují. Senátu vyjadřuje důvěru 29 % občanů, což je srovnatelné s Poslaneckou sněmovnou, podíl nedůvěřujících je u něj ovšem poněkud nižší, a to na úrovni o málo více než tři pětiny (62 %).

¹ Otázka: „Řekněte, prosím, důvěřujete prezidentovi republiky, vládě, Poslanecké sněmovně PČR, Senátu PČR, svému krajskému zastupitelstvu, svému obecnímu zastupitelstvu, starostovi vaší obce či městské části, hejtmánovi vašeho kraje (primátorovi, pokud žijete v Praze)?“

Graf 1: Důvěra/nedůvěra obyvatel ústavním institucím (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 4. – 11. 4. 2016, 1063 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 1a: Důvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání

DŮVĚRA	IV/15	V/15	VI/15	IX/15	X/15	XI/15	XII/15	I/16	II/16	III/16	IV/16
Prezident	47	46	45	55	51	56	59	59	59	62	56
Vláda	46	44	45	46	43	46	44	44	40	41	39
Poslanecká sněmovna	34	34	33	35	31	34	35	33	28	30	27
Senát	35	34	33	36	32	34	33	33	30	30	29
Krajské zastupitelstvo	44	43	41	46	43	42	45	43	42	43	45
Obecní zastupitelstvo	64	62	59	64	61	61	61	64	62	63	63
Starosta	63	62	60	64	61	63	64	65	64	64	65
Hejtman	41	38	38	42	39	41	40	40	39	41	38

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěřuje“ a „rozhodně nedůvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

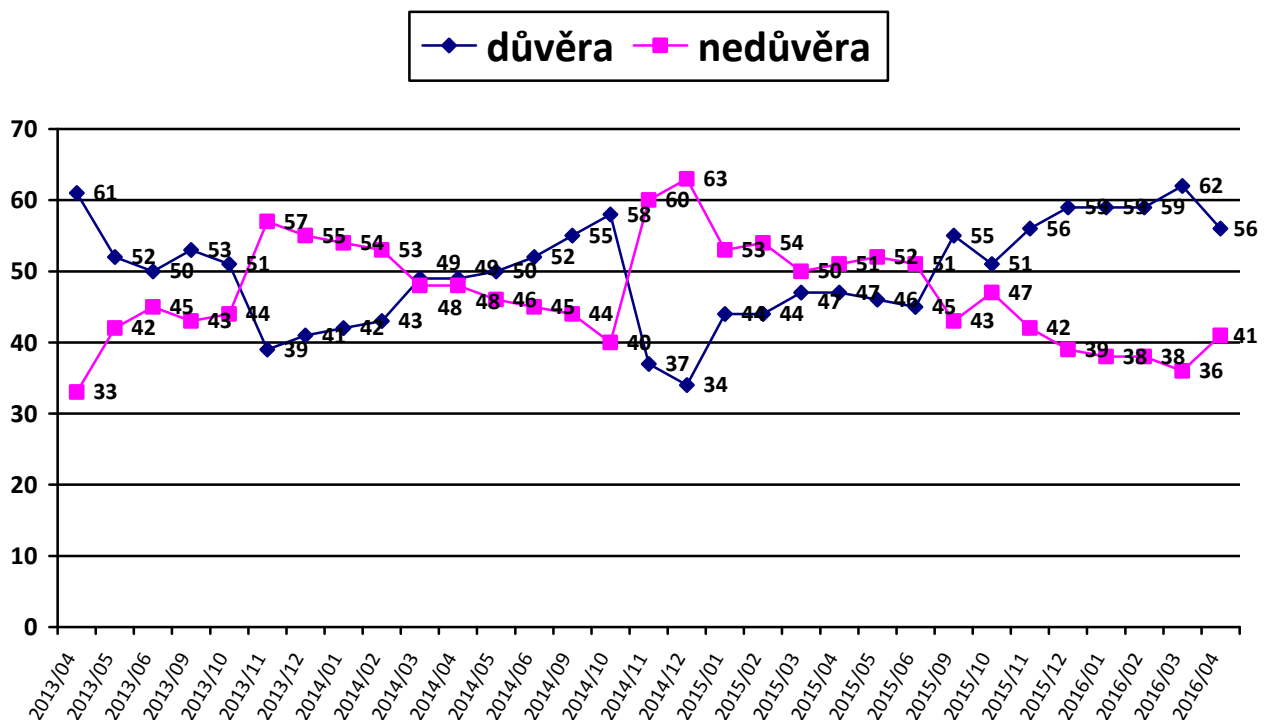
Tabulka 1b: Nedůvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání

NEDŮVĚRA	IV/15	V/15	VI/15	IX/15	X/15	XI/15	XII/15	I/16	II/16	III/16	IV/16
Prezident	51	52	51	43	47	42	39	38	38	36	41
Vláda	51	52	52	50	54	51	52	52	57	56	57
Poslanecká sněmovna	63	61	62	60	64	62	61	63	68	66	68
Senát	59	60	59	57	59	59	61	61	61	62	62
Krajské zastupitelstvo	41	41	43	37	41	43	41	41	41	40	38
Obecní zastupitelstvo	31	32	36	31	32	33	34	30	32	30	31
Starosta	30	30	34	30	32	30	30	28	30	28	29
Hejtman	40	41	44	38	40	40	40	38	42	38	40

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně nedůvěřuje“ a „spíše nedůvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše důvěřuje“ a „rozhodně důvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 2: Vývoj důvěry/nedůvěry v prezidenta (% , duben 2013 – duben 2016)

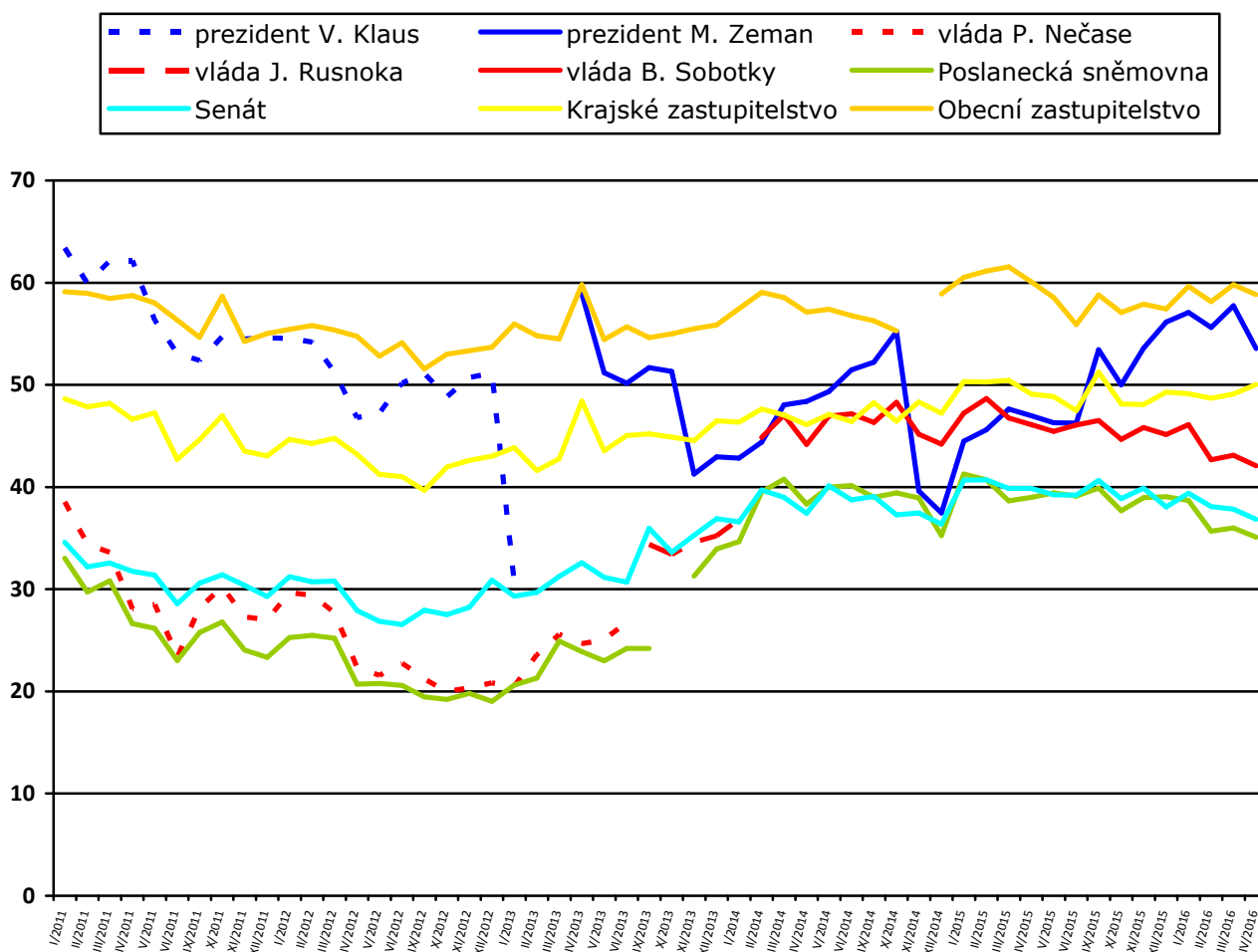

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Na krajské (a v případě hlavního města Prahy magistrátní) úrovni se podíly důvěry a nedůvěry zhruba vzájemně vyvažují, přičemž momentálně u krajských zastupitelstev důvěra převažuje nad nedůvěrou, když krajským zastupitelstvům 45 % dotázaných důvěřuje, zatímco podíl nedůvěry činí 38 % a zbylých 17 % se nedokáže rozhodnout. V případě hejtmanů (a v Praze primátora) se podíl důvěry pohybuje nepatrně níže, když důvěru zde vyjádřilo 38 % dotázaných, zatímco nedůvěra dosahuje 40 % a zbývajících 22 % oslovených uvedlo odpověď „nevím“.

Podstatně lépe jsou na tom obecní zastupitelstva, případně zastupitelstva městských částí a starostové, jimž důvěřuje více než třipětinová většina občanů. Konkrétně v případě obecních zastupitelstev podíl důvěry dosahoval 63 %, v tom 12 % obecním zastupitelstvům „rozhodně důvěřuje“ a 51 % jim „spíše důvěřuje“. Podíl nedůvěřujících u obecních zastupitelstev činí tři desetiny (31 %), přičemž „spíše“ jim nedůvěřuje 22 % a „rozhodně“ 9 %. Starostové jsou na tom ještě nepatrně lépe, když důvěru jim vyjádřilo 65 % občanů, v tom 18 % „rozhodně“ a 47 % „spíše“, nedůvěra ke starostům pak dosáhla necelých tří desetin (29 %), když 21 % respondentů podle svých slov starostům „spíše nedůvěřuje“ a 8 % jim „rozhodně nedůvěřuje“.

V časovém srovnání, které nabízejí tabulky 1a a 1b, můžeme vidět, že v porovnání s předchozím šetřením z března 2016 poněkud poklesla důvěra k prezidentovi (o šest procentních bodů) při srovnatelném (pětibodovém) nárůstu podílu nedůvěřujících. Ostatní změny se pohybují v hranicích výběrové chyby a nelze je považovat za statisticky významné. Podíváme-li se na aktuální důvěru v porovnání se situací před rokem v dubnu 2015, zjistíme, že u vlády, Poslanecké sněmovny a Senátu důvěra poklesla o šest až sedm procentních bodů, naopak u prezidenta je důvěra i navzdory aktuálnímu snížení významně (o devět procentních bodů) vyšší než před rokem.

Graf 3: Důvěra ústavním institucím v letech 2011 - 2016 (index důvěry)²

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

U vlády, u Poslanecké sněmovny a v menší míře i u Senátu pak v dlouhodobější perspektivě vidíme podstatné zvýšení důvěry v porovnání s předchozím volebním obdobím PS ukončeným předčasnými volbami na podzim roku 2013. Kritičtější postoje veřejnosti k politice zejména v průběhu roku 2012 se sice nikoli dramaticky, ale statisticky signifikantně promítaly i do přechodného snížení důvěry v krajskou a místní samosprávu (viz graf 3).

Z podrobnější analýzy vyplývá, že důvěra prezidentovi republiky narůstá se zvyšujícím se věkem a s rostoucí spokojeností s politickou situací. Častěji prezidentovi důvěřují dotázaní se středním vzděláním bez maturity, důchodci, obyvatelé menších měst a obcí s populací od dvou do pěti tisíc lidí, kteří se politicky zařazují na levici či levý střed, voliči ČSSD nebo KSCM a ti, kdo důvěřují vládě, Poslanecké sněmovně, Senátu, krajským i obecním zastupitelstvům, starostům či hejtmanům. Naopak nižší důvěru nebo zvýšený podíl nedůvěry prezidentovi republiky šetření zaznamenalo mezi absolventy vysokých škol, dotázanými z měst od třiceti do osmdesáti tisíc obyvatel, studenty, těmi, kdo se hlásí k pravici nebo k pravému středu, příznivci TOP 09, rozhodnými nevoliči a lidmi, kteří vládě a ostatním zkoumaným institucím nedůvěřují.

Vládě častěji důvěřují dotázaní s dobrou životní úrovní, lidé spokojení nebo „ani spokojeni, ani nespokojeni“ s politickou situací, respondenti spokojení se svým životem,

² Index důvěry může nabývat hodnot od 0 do 100 a je vypočítán jako součtový skóre z nezaokrouhlených hodnot procentních podílů příslušných variant odpovědí vynásobených hodnotami 1 (rozhodně důvěřuje), 0,75 (spíše důvěřuje), 0,5 (neví), 0,25 (spíše nedůvěřuje) a 0 (rozhodně nedůvěřuje).

občané příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci, respondenti z Olomouckého kraje, ti, kdo se politicky řadí k levému středu, voliči ANO či ČSSD a dotázanými, kteří důvěřují prezidentovi, oběma komorám parlamentu či regionálním a místním zastupitelstvům a starostům či hejtmanům. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících vládě šetření ukázalo mezi dotázanými se špatnou životní úrovní, lidmi kritickými k současné ekonomické situaci, dotázanými nespokojenými se současnou politickou situací, respondenty nespokojenými nebo „ani spokojenými, ani nespokojenými“ s vlastním životem, dotázanými z obcí a měst od dvou do pěti tisíc obyvatel a z měst od třiceti do osmdesáti tisíc obyvatel, občany Ústeckého kraje, rozhodnými nevoliči bez preferované strany a lidmi vyjadřujícími nedůvěru jiným ústavním institucím.

Poslanecké sněmovně častěji důvěřují lidé hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou, respondenti spokojení se svým životem, spokojení nebo „ani spokojení, ani nespokojení“ s politickou situací, lidé příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci, absolventi středních škol s maturitou, podnikatelé a živnostníci, dotázaní z Prahy, Vysočiny nebo Olomouckého kraje, lidé politicky sami sebe řadí do levého středu, voliči ČSSD či ANO a ti, kdo důvěřují ostatním ústavním institucím. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících Poslanecké sněmovně šetření ukázalo mezi dotázanými se špatnou životní úrovní své domácnosti, respondenty kritickými k současné ekonomické situaci, nespokojenými se současnou politickou situací, lidmi žijícími na severozápadě Čech, dotázanými z obcí do 800 obyvatel, rozhodnými nevoliči bez preferované strany a respondenty vyjadřujícími nedůvěru jiným ústavním institucím.

Senátu ve zvýšené míře důvěřují lidé hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou, respondenti spokojení se svým životem, spokojení nebo „ani spokojení, ani nespokojení“ s politickou situací, lidé příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci, podnikatelé se zaměstnanci, respondenti z velkých měst od 80 tisíc obyvatel výše, voliči ČSSD a ti, kdo důvěřují prezidentovi, vládě, Poslanecké sněmovně, krajským i obecním zastupitelstvům a starostům nebo hejtmanům. Kromě toho mezi lidmi z Olomouckého kraje byl zaznamenán nižší podíl explicitní nedůvěry k Senátu. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících Senátu šetření ukázalo mezi dotázanými ve věku 45 až 59 let, respondenty se špatnou životní úrovní své domácnosti, lidmi hodnotícími současnou ekonomickou situaci v ČR jako špatnou, dotázanými nespokojenými se současnou politickou situací, lidmi nespokojenými, případně „ani spokojenými, ani nespokojenými“ s vlastním životem, rozhodnými nevoliči bez preferované strany a dotázanými nedůvěřujícími jiným ústavním institucím.

Důvěra krajským zastupitelstvům vykazuje zřejmou korelaci s hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti a ekonomické situace v ČR, se spokojeností s politickou situací, spokojeností s vlastním životem a s důvěrou jiným zkoumaným institucím. Zvýšený podíl důvěry byl zaznamenán mezi dotázanými, kteří sami sebe politicky řadí do levého středu, a v případě stranických preferencí se zvýšený podíl důvěry objevuje mezi stoupenci ČSSD, ANO a ODS, naopak nižší důvěru k nim vyjadřují lidé řadí se do středu pravolevé škály politické orientace a nevoliči bez preferované strany. Méně nedůvěřujících krajským zastupitelstvům šetření zaznamenalo mezi studenty, naopak více jich je mezi podnikateli se zaměstnanci a také mezi lidmi bez náboženského vyznání. Z hlediska velikosti obce se vyšší důvěra objevuje ve městech s populací od 15 do 30 tisíc, naopak zvýšenou nedůvěru ke krajským zastupitelstvům šetření ukázalo ve městech s populací od dvou do pěti tisíc. Snížený podíl důvěry, případně vyšší nedůvěru ke krajskému zastupitelstvu, vykazují dotázaní v severozápadních Čechách, naopak

lépe jsou na tom Střední Morava a Vysočina. Důvěra ke krajskému zastupitelstvu je samozřejmě velmi silně propojená s důvěrou hejtmanovi.³

V případě hejtmanů a pražského primátora se pak důvěra opět zvyšuje spolu se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti i ekonomické situace v ČR, s rostoucí spokojeností s politickou situací a také s rostoucí spokojeností s životem. Podle politické orientace a stranických preferencí hejtmanům více důvěřují lidé hlásící se k levému středu a voliči ČSSD či ANO, naopak méně důvěřujících je mezi rozhodnými nevoliči. Vyšší důvěru k hejtmanovi mají dotázaní z Vysočiny a z obcí a měst do dvou tisíc obyvatel a z měst od patnácti do třiceti tisíc obyvatel, naopak nižší důvěra nebo zvýšená nedůvěra se objevuje mezi Pražany, dotázanými ze severozápadu Čech a také mezi respondenty z obcí a měst od dvou do pěti tisíc obyvatel a z měst s populací od třiceti do osmdesáti tisíc obyvatel.

Také u obecních zastupitelstev a starostů obcí či městských obvodů v případě statutárních měst se objevují tytéž korelace s životní úrovní, hodnocením ekonomické situace, spokojeností s politickou situací a s vlastním životem, jako v případě krajských reprezentací, přičemž i zde je důvěra v zastupitelstvo velmi silně spjatá s důvěrou starostovi.⁴ V případě obecních zastupitelstev se vyšší důvěra, případně nižší nedůvěra, objevuje mezi voliči ČSSD či ODS, vyššími odbornými nebo vedoucími pracovníky, věřícími katolíky, dotázanými z obcí a malých měst do 2 tisíc obyvatel, případně rovněž z měst od pěti do patnácti tisíc obyvatel a dotázanými z Vysočiny, naopak nižší důvěru či zvýšenou nedůvěru obecním zastupitelstvům šetření ukázalo u lidí hlásících se na škále politické orientace ke středu, rozhodných nevoličů, nezaměstnaných, ateistů, respondentů z měst od třiceti do osmdesáti tisíc obyvatel a dotázaných z Ústeckého kraje.

Starostové mají vyšší důvěru nebo nižší podíl nedůvěry mezi voliči ČSSD, věřícími katolíky, občany z Vysočiny a Olomouckého kraje a zejména dotázanými z obcí a malých měst do dvou tisíc obyvatel, případně z měst od pěti do patnácti tisíc obyvatel, naopak s nižší důvěrou nebo zvýšeným podílem nedůvěřujících se starostové setkávají u rozhodných nevoličů, respondentů bez náboženského vyznání a dotázaných z měst od třiceti do osmdesáti tisíc obyvatel a Prahy.

V rámci šetření byla zjišťována také spokojenost se současnou politickou situací v naší zemi.⁵ Aktuální výsledky a časové srovnání nabízí tabulka 2.

Tabulka 2: Spokojenost/nespokojenost se současnou politickou situací v ČR (v %)

	III/15	IV/15	V/15	VI/15	IX/15	X/15	XI/15	XII/15	I/16	II/16	III/16	IV/16
Spokojen	19	19	21	21	21	21	20	21	23	17	20	19
Ani spokojen, ani nespokojen	35	36	32	35	36	32	33	30	33	35	33	30
Nespokojen	43	42	45	42	40	43	44	46	41	45	44	48

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně spokojen“ a „spíše spokojen“, resp. „spíše nespokojen“ a „rozhodně nespokojen“. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 4. – 11. 4. 2016, 1063 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

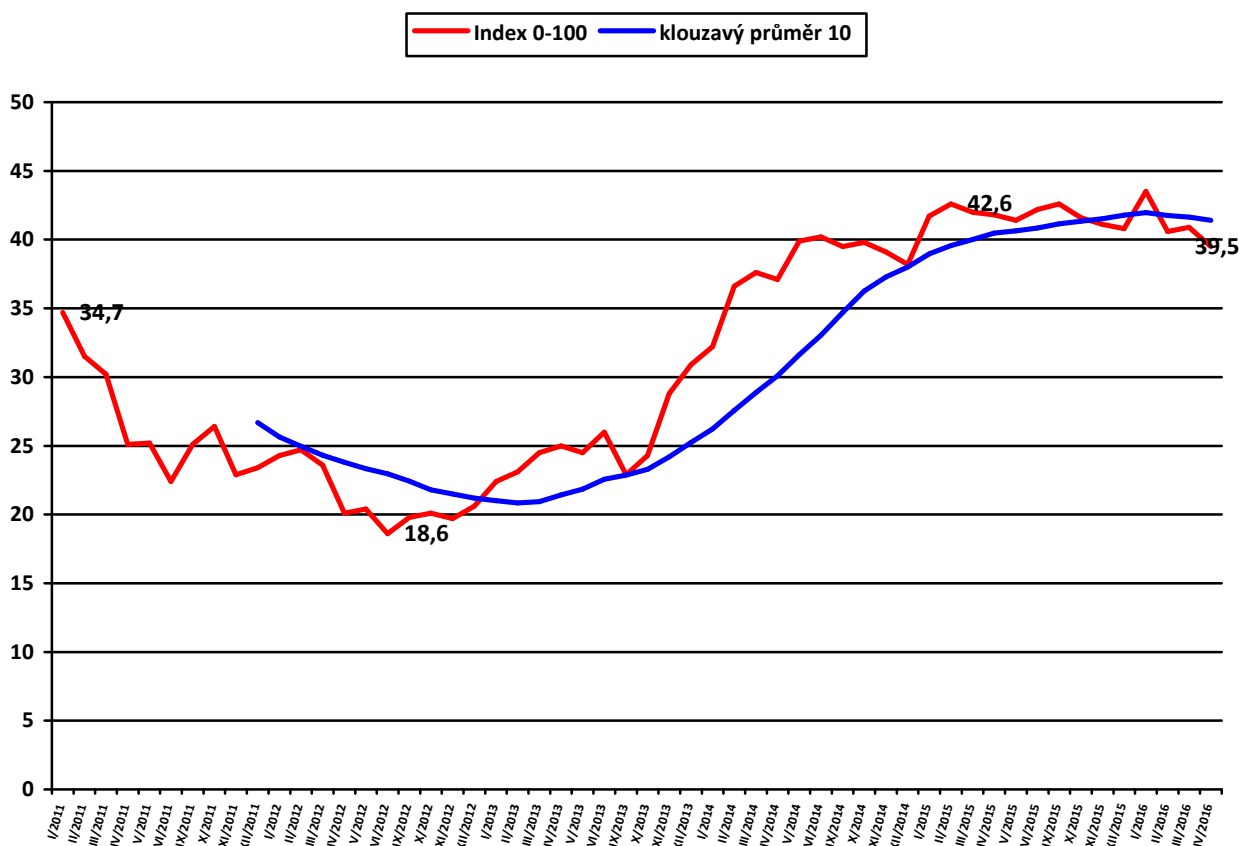
³ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou krajskému zastupitelstvu a důvěrou hejtmanovi činil 0,724.

⁴ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou obecnímu zastupitelstvu a důvěrou starostovi činil 0,802.

⁵ Otázka: „Zamyslíte-li se nad celkovou současnou politickou situací v České republice, řekl byste, že jste s ní velmi spokojen, spíše spokojen, ani spokojen, ani nespokojen, spíše nespokojen, velmi nespokojen?“

Spokojenost se současnou politickou situací vyjádřila necelá pětina (19 %) respondentů, v tom 1 % „rozhodně“ a 18 % „spíše“. Ani spokojeni, ani nespokojeni se cítí být tři z deseti obyvatel ČR (30 %). Nespokojenost s politickou situací v současnosti vyjadřuje téměř polovina (48 %) dotázaných, když 35 % je s ní „spíše nespokojeno“ a 13 % „rozhodně nespokojeno“. Zbytek (3 %) uvedl variantu „nevím“. V porovnání s minulým šetřením z března 2016 se zvýšil podíl nespokojených s politickou situací o čtyři procentní body. V porovnání s dubnem 2015 se pak podíl nespokojených s politickou situací zvýšil o šest procentních bodů, přičemž o stejnou část se snížil podíl těch, kdo volili odpověď „ani spokojen, ani nespokojen“. V delším časovém srovnání, které nabízí graf 4, je ovšem patrné výrazné zlepšení oproti období let 2011 až 2013.

Graf 4: Spokojenost se současnou politickou situací v letech 2011-2016 (index spokojenosti 0-100)⁶

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Podrobnější analýza ukázala, že spokojenost s politickou situací roste se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti, se zlepšujícím se hodnocením ekonomické situace v ČR a s rostoucí spokojeností se svým životem

⁶ Index spokojenosti může nabývat hodnot od 0 do 100 a je vypočítán jako součtový skóre z nezaokrouhlených hodnot procentních podílů příslušných variant odpovědí vynásobených hodnotami 1 (velmi spokojen), 0,75 (spíše spokojen), 0,5 (ani spokojen, ani nespokojen + neví), 0,25 (spíše nespokojen) a 0 (velmi nespokojen). Kluzavý průměr 10 představuje řadu průměrů indexu spokojenosti z deseti po sobě jdoucích šetření, přičemž 10 je počet šetření, které CVVM zpravidla realizuje v průběhu jednoho roku.

celkově. Spokojenější s politickou situací jsou častěji dotázaní ze Středočeského kraje, příznivci ANO nebo ČSSD a dotázaní, kteří se o politiku „rozhodně zajímají“. Nespokojenost naopak častěji vyjadřují rozhodní nevoliči.